

The image shows the exterior of a modern building. The most striking feature is the intricate wooden roof structure, which consists of numerous curved wooden beams that create a series of overlapping, vaulted spaces. The building's facade is composed of white upper sections and a lower section of red brick. A long, covered walkway runs along the side of the building, supported by a series of brick pillars that mirror the curved roof structure. A wooden bench is positioned against the brick wall in the foreground. The sky is clear and blue, and the overall lighting suggests a bright, sunny day.

ZSIGMOND LÁSZLÓ

INTERJÚ ZSIGMOND LÁSZLÓVAL

Erhardt Gábor, Salamin Krisztina

Katolikus Gimázium, Veresegyház.
Fotó: Dénes György

45

Zsigmond László 60 éves. Sokrétű életútja példaként állítható a szakmával még ismerkedők elé. Kiemelkedő szerepe volt a nagyközségből várossá váló Veresegyház település építészeti arculatának kialakításában, a rácalmási Ófalu védelmében és élővé tételében, Rácalmás várossá válásában. Az ország keleti felén, Mátészalkán is ott hagyta kézjegyét, főépítészként is segítve a várost. A Kós Károly Egyesülés tagjaként, majd társigazgatójaként a szakmai közéletben vállalt aktív társadalmi szerepet. A lényegét abban látja, hogy az élet egységes, és annak minden területét át kell hogy hassa egy belső erő, egy szellemi alap. Erhardt Gábor és Salamin Krisztina interjúja.

► **Három helyen is főépítész vagy: Veresegyházon, Mátészalkán és Rácalmásban. Hogy bírod ezt a három helyet összeegyeztetni az építésmunkáddal? Hogyan indult és bővült főépítészeti tevékenységed?**

Régi történet ez. Pásztor Béla, Veresegyház akkori tanácselnöke, 1989-ben idősek otthonát akart terveztetni. Minden előzmény nélkül lépett be a Makona Kisszövetkezet irodájába, miután az utcán látta a névtáblánkat. Leültettük, beszélgettünk, majd Bata Tiborral és Ekler Dezsővel kimentünk a helyszínre. Ezt követően készítettünk egy koncepciótervet. A Veresegyházi Idősek Otthona sikeres történet, mert több ütemben ugyan, de megépült, és kialakult egy hosszú távú munkakapcsolat. Főépítészeti tevékenységem ezután, a „Csonkás” terület beépítésének történetével indult.

Erre a 64 hektáros területre eredetileg földmérők rajzoltak egy telekosztást, amiről a polgármester kikérte a véleményemet. Még nem láttam a rajzokat, de biztos voltam abban, hogy a geodéták által felosztott, szép párhuzamos utcarendszerű telekosztás kiindulópontja eleve hibás. Ekkora területre legalább 360 telek fér, egy ezerlelkes, szinte önálló falu beépítését pedig így nem lehet megoldani. Mindenekelőtt át kell gondolni, hogy ez a falurész hogyan tagozódik be a településbe, hol vannak a kapcsolatai, az adott terepet, növényzetet figyelembe véve milyen lehet az utcaszerkezete, és milyen meglévő pontokhoz kapcsolódik. Egyszóval: hogyan

működik. Elfogadták az érvelésem. Rajzoltam egy beépítési koncepciót, aminek volt ugyan úthálózata, és jelöltem egy telekosztást is, de emellett átgondoltam, hogy milyen utcaszerkezetet, milyen elrendezést, és milyen struktúrát lehet ennek a területnek adni. Ebből lett végül a csonkási beépítés. Amikor megtudtam, hogy előértékesítésben elment az összes telek, földbe gyökerezett a lábam, hiszen még nem volt pontos telekosztás, beépítési elképzelés, de már több mint háromszáz család várta, hogy a szinte önálló, ezerlelkes faluba költözhessen. Hirtelen ott állt háromszázhatvan telektulajdonos, mindnyájukkal kommunikálni kellett. Beke Pál népművelőtől kértünk segítséget, aki összeállított egy kérdőívet, hogy felmérjük a jövőző lakók igényeit. Aztán a művelődési házban bemutattuk

a terveket és az előírásokat. Tartottunk attól, hogy ebből botrány lesz, mert megvették a telket, és nem tudták, hogy itt bizony szabályokat kell majd betartani. Meg kellett győzni a tulajdonosokat, hogy ez mindenkinek az érdekét szolgálja. Elkezdtük földolgozni a beérkezett adatlapokat. Eredetileg több sorház jellegű beépítésre számítottunk, de akkor pont mindenki családi házat akart építeni. Nem kellett azonban szétszedni az egész beépítési koncepciót, egyszerűen csak a telkeket alakítottuk úgy, hogy családi ház építésére is alkalmasak legyenek. Ezt viszonylag hamar megoldottuk a telkek másfélszeres átosztásával. Az első kalandot inkább az jelentette, hogy a vevő egy elvi teleknek volt a tulajdonosa, a konkrét telket ki kellett választania. Ekkor azonban világossá vált, hogy

◀▶▶
Katolikus Gimnázium, Veresegyház.
Fotó: Dénes György

Katolikus Gimnázium, Veresegyház

Tervezés: 2016–2018

Kivitelezés: 2018–2019

Építtető:

Váci Egyházmegye

Veresegyház Város Önkormányzata

Kivitelező: ZÁÉV Építőipari Zrt.

– LATEREX Építő Zrt. konzorcium

Tervező: KVADRUM Építész Kft.

Építész: Zsigmond László

Munkatársak: Orbán Oszkár,

Szilágyi Szabolcs, Várnai Bence

Belsőépítész: Somogyi Veronika

(Térlabor Kft.)

Statika: Donáczai Péter, Mantuano Tamás

(Pond Kft.)

Épületgépészet: Pacher László,

Szabó Péter (Tevim Kft.)

Épületvillamosság: Hegedűs Zoltán,

Tóth Sándor (Planet Kft.)

Kert, környezet: Buella Mónika

(Tájrajz Kft.)

Fotó, drónfotó: Dénes György

kell valaki, aki ezt kézben tartja – innen, 1993-ból datálódik a főépítési megbízásom, mely azóta is tart.

› Sikerült végül dűlőre jutni?

Az emberek lelkiállapota a 90-es évek elején nagyon más volt, mert akartak valamit csinálni, és ez meglátszott a hozzáállásukon. Hajlandók voltak a józan kompromisszumokra, és hálásak voltak, hogy tanácsot kaptak.

› Mennyi időt töltesz főépítésként a városban?

Hetente egyszer egy délután ott vagyok Veresegyházon, a fogadóórát az emberek igényeihez alakítottam. Az egész hetemet el tudnám ezzel tölteni, de már

a kezdetekkor megállapodtunk abban, hogy tanácsadó, és nem hivatalnok főépítész vagyok, aki emellett elsődlegesen tervező építész. A polgármester úr számára rendelkezésre állok azonban, szükség esetén tervezek, művezetek, egyeztetek. Kellett hozzá néhány év, de ma már elmondhatom, hogy legtöbbször már a telekvásárlás előtt felkeresnek. Sokan megelégednének azzal, hogy interneten kommunikálnak, én azonban ragaszkodom a személyes találkozóhoz.

› A Kós Károly Egyesülés már 1989-es megalakulását követően szervezett egy konferenciát Gálósfán, amelynek témája a településfejlesztés-fejlődés, a revitalizáció, az önkormányzatok, az építési struktúra

és gyakorlat, valamint a főépítési szerep komplex kérdésköre volt. Az Egyesülés feladatot kívánt vállalni az ország újjáépítésében és a vidék újjáélesztésében. Ennek lehetséges módját a gazda szerepét helyben betöltő főépítési szolgálatban látta. Így indult többek között Csenger, Szerencs, Siómaros, Siójut története. Ebbe a vonulatba illeszkedik a rácalmási főépítési megbízásod?

A faluházprogram Makovecz Imréhez és két népművelőhöz: Varga Tamáshoz és Beke Pálhoz köthető. Lehetőséget teremtettek a helyi szükséglet és akarat megnyilvánulására, eredményeik szájról szájra terjedtek, egyre ismertebbé váltak. Így indult a rácalmási történet is 1988-ban. Az akkori tanácselnök, Schrick István egy régi kúria átalakításával fa-

luházat szeretett volna építeni, ezért megkereste Makovecz Imrét, aki engem javasolt maga helyett. Azonban hamarosan kiderült, hogy ehhez előbb az iskolát kell bővíteni, hogy a kúriában elhelyezett szükségstantermeket felszámoljuk. Így először megkalkoltuk a régi iskolát, és a tetőtérben négy új tantermet alakítottunk ki. De egy ütemezett koncepciót is terveztünk, melybe az udvar, az étterem és a régi kisiskola is beletartozott. (És csak 17 év múlva valósult meg.) Később a kúria felújításával egy könyvtár-művelődési ház született. A 90-es évek akut problémája Rácalmásan a csatornázás hiánya miatt csúszásveszélyes, egyedi hangulatú Ófalu megmentése volt. A Kis-Duna-ággal közvetlenül határos, teljesen lepusztult állagú, előregedett lakosságú, löszfalra épült településmag területén 1968 óta építési tilalom volt érvényben, melynek köszönhetően megmaradt eredeti szerkezete, ugyanakkor a fiatalok elhagyták. Ez a tilalom építészeti szempontból szerencsés helyzetet eredményezett, hiszen nem sebezte meg tájidegen épületek tömege. Megmaradt a régi halászfalu szerkezete, kis közökkel a Duna felé. Felmértük az összes épületet, Kampis Miklós segítségével kidolgoztuk e felbecsülhetetlen értékű terület szigorú – a terhelhetőséget, a lépték és az arculat megőrzését figyelembe vevő –, részletes szabályozási tervét, ezzel párhuzamosan

az építési tilalmat feloldottuk. Megjelentek a fiatalok, sorban újjaltak meg a jellegzetes oromfalas, tornácos lakóházak, és épültek új, a terület hangulatát tovább szövő épületek. Mára megoldottuk a löszfal csapadék- és szennyvízelvezetését, a partfal-stabilizáció több ütemben zajlott-zajlik. Felértékelődött ez a terület, melyet a telkek magas ára is bizonyít. Maga a főépítési megbízatásom az Ófalu rendezését követően merült fel. Általában kéthetes intervallumokban megyek Rácalmásra, ahogyan Mátészalkára is. Azt a tartalmi munkát kell elvégezni, ami kérdésként megválaszolásra szorul, mindemellett tartani kell a helyiekkel – ügyintézőkkel, építési hatósággal, a kormányzati emberekkel, a civilekkel – a kapcsolatot. Ehhez nem kell hivatalnokként napi szinten ott lenni.

› Ez a három település egész más világ. Más történet, egészen más kiindulási pont, egészen más problémák...

Veresegyház egy hihetetlenül dinamikus fejlődő, 6500 lelkes falu volt, ami mára 20 000 lelkes kisvárossá vált. Rácalmásnak jelentősen nem változott a lélekszáma, de komoly fejlődés, fejlesztések vannak, míg Mátészalka lakossága csökkenően van. Járási központ volt korábban, ahol a nyolcvanas években komoly állami fejlesztések zajlottak. Ezek között mára rengeteg olyan épület van, aminek a hasznosítása nem megoldott – a fő feladat a városközpont rendezése mellett a velük való gazdálkodás. Veresegyházon ezzel szemben az iskolán és a városházán kívül kevés középület volt.

◀
Katolikus Gimázium, Veresegyház.
Fotó: Dénes György

► **Nem segített Mátészalkának az, hogy elérte az autópálya?**

Úgy látszik, hogy még ilyen értelemben nem. Van ipar, van egy kialakult rendje az életnek, de ettől még nagyobb fejlesztéseket és beruházásokat nem tud csinálni a város. Kisebb ütemben lépünk előre, de szegyenkezésre nincs okunk.

► **A Képes kávéház működik ma?**

Pénzes Ottó tanár és lokálpatrióta Mátészalkára hívta a magyar művészeti és tudományos közélet színe-javát. Az előadások, kiállítások, koncertek és bemutatók előtt, után, s néha még közben is beszélgetéseket folytattak. A vendégek megismerték Mátészalka igazi arcát, barátokra leltek ebben a szatmári kisvárosban, de mindig hiányzott egy hely a belvárosban, ahová be lehetett volna ülni egy jót beszélgetni a program után. Erre éppen megfelelőnek talált egy kis belvárosi épületet, melynek áttervezésével Makovecz Imrét kereste meg. Imre rajzolt is három változatot – egy kicsit, egy közepeset, és egy kicsit nagyobbat –, a meglévő épület átalakításával. Ezt beépítettük annak idején a városközpont pályázatba, melynek során – igazodva a pályázat feltételeihez – összekötöttük egy másik épülettel. Így egy teljes utcarész újult meg. Átmenetileg könyvtár- és közösségi funkciót is kapott, mára azonban megújult a színház és a művelődési ház is, ezáltal visszatérhetünk Imre eredeti tervéhez. De már nem a régi épületet alakítjuk át, hanem egy újat építünk.

► **Ennyi év után lehet főépítési rutinról beszélni?**

Bizonyos értelemben igen. Régen ránéztem egy tervre, és bizony hosszan böngésztem, hogy átlássam. Ma már ez csak néhány percet vesz igénybe. Ellenben minden helyzet, minden hozzám forduló ember problémája egyedi. Hiába a rutin, ezekhez a történetekhez mindig másképpen kell kapcsolódnunk. Való igaz, ha az embernek van már gyakorlata a jó kommunikációban, a hosszas beszélgetéseket is mederbe tudja terelni. Ennek során sosem a tiltásra, hanem a lehetőségekre helyezem a hangsúlyt.

› **Hatással van a munkára az, hogy folyamatosan változnak a jogszabályok, szinte évről évre?**

Nyilvánvalóan nem vagyunk ettől boldogok, de valójában nem ez a lényeg a munkánkban. Ezek kis csatározások, de attól még, hogy egyenes vagy görbe a szőnyeg, ugyanúgy kell járni rajta. A cél meg a tartalom ugyanaz maradt. Természetesen felemeljük a szavunkat, ha valami nem jó folyamatokat generál. Ilyen volt az egyszerű bejelentéses eljárás, melynek során olyan házak épülhettek a településeken, amelyekre korábban nem adtunk volna engedélyt. Egy évet követően sikerült ezt mederbe terelni a kötelező konzultációs eljárással. Ennek háttere egy jó településképi rendelet, szabályozási összefüggések, és az arculati kézikönyv tartalma, melyet mindhárom helyen elkészítettünk. Nem az építészeti összefüggéseken van a hangsúly, a lényeg a szellemi tartalom: tudjuk-e a történetet abba az irányba vinni, amit a közösség és mi is jónak gondolunk.

› **A Kós Károly Egyesülés társigazgatójaként hogyan látod az Egyesülés helyzetét? Most jön a 30 éves évforduló, és összegezni kellene a dolgokat. Devecser és Kolontár, azaz a vörösiszap-katasztrófa utáni újjáépítés volt az utolsó nagy dobás, ahol az Egyesülés együtt dolgozott, ahol közös, nagy munkák voltak.**

Egy ünneppsorozattal és egy találkozóval készülünk az évfordulóra, majd a Héttorony Fesztivál keretein belül különböző előadásokat, kiállításokat szervezünk az Egyesülés tevékenységéről. A 20. évfordulón az Iparművészeti Múzeumban rendeztünk kiállítást, mely kiválóan sikerült, ma nem tudjuk megismételni. Mi is idősebbek lettünk, és a

világ is megváltozott körülöttünk. Egy kicsit hiányoznak a fiatalok. Nyilván itt követtünk el jelentős hibákat és mulasztásokat, mert azt hittük, hogy amit korábban kitaláltunk és nagyszerűen működött – gondolok itt a Vándoriskolára –, az az idők végezetéig abban a rendszerben fenn tud maradni. Új formákra és keretekre van szükség, hogy újra élettel telítsük meg ebben a megváltozott világban. Mindemellett több olyan kérdéskör van, ami bizonyos mértékig kibeszélésre vár. Ilyen az emberek antropozófiával való kapcsolata. Annak idején, az alapításnál ez meghatározó szemlélet és gondolkodásmód volt, ma azonban nem tud olyan pregnánsan megmutatkozni. Vannak időszakok, amikor küzdeni kell, vannak olyan időszakok, amikor pedig a küzdelemnek a tanulságait, eredményeit jobban lehet hasznosítani, mint most. Amit a beregi, vagy akár a borsodi árvízi újjáépítésnél, vagy a vörösiszap-katasztrófa utáni újjáépítésnél tudott az Egyesülés produkálni, azok egyedi és különleges alkalmak voltak. Ez mérce is bizonyos tekintetben, melyre büszkék lehetünk. A szociális gondolkodás nem párt-, és nem politikai gondolkodás kérdése, hanem az emberi gondolkodás mértéke, aminek vagy van mélysége, vagy sekélyes. Ezért most Európa is szenved rendszeresen: nem tudjuk, mi az érték, mi a helyi érték, mi a viszonyítási alap, a politika és a hatalom ezt hihetetlen módon megfertőzi. Ezek a kérdések ma ugyan nem a vörösiszap-katasztrófa, de komoly élethelyzeti problematika formájában újra és újra megjelennek. Feladat van bőven, fontos, hogy ezeket együtt átgondoljuk, értelmezzük, a tapasztalatainkat megosztuk, és meg is tudjuk vitatni.

› **Harminc év telt el. A mostani fiatalokat nem tudnánk leültetni az egykori legendás vándoriskolai beszélgetésekre?**

Nem tudjuk megszólítani őket, mert nem vagyunk annyira érdekesek. Hogy ennek mi az oka, erről együtt kéne gondolkodnunk. Kérdés, tudunk-e olyan mélységig hatolni, hogy túljussunk a felületes készleteken, szórakozásokon és időöltéseken? Gondolok itt az internetre, a közösségi oldalakra például. Hiába vagyok fiatalokkal körülvéve, hatvanévesen én nem tudom, hogy a mostani egyetemisták hogyan gondolkodnak, milyen kíváncsalmakkal, és leginkább milyen kíváncsisággal vannak a dolgok iránt.

Sportcsarnok, Rácalmás

Tervezés: 2014–2017

Kivitelezés: 2017–2018

Építető: Rácalmás Város

Önkormányzata

Kivitelező: Laterex Építő Zrt.

Tervező: KVADRUM Építész Kft.

Építészet: Zsigmond László

Munkatárs: Orbán Oszkár, Vavrik Ferenc

Belsőépítészet: Zsigmond Ágnes

Épületgépészet: Rosza Csaba

(Geroterv Kft.)

Statika: Donácz Péter (Pond Kft.)

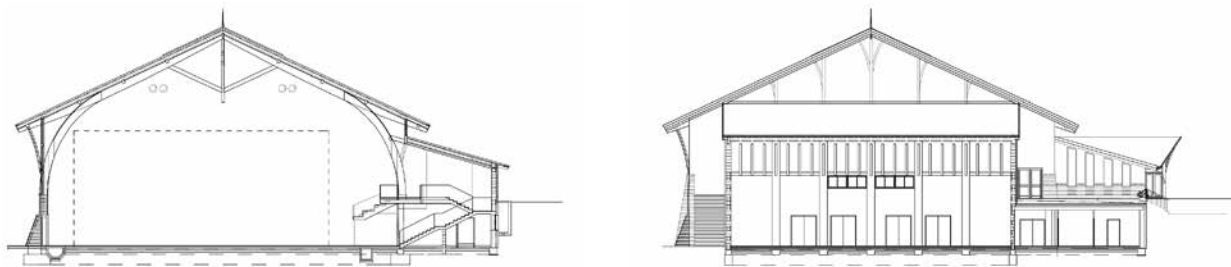
Épületvillamosság: Hegedűs Zoltán,

Szelik Zsolt (Planet Kft.)

Kert: Buella Mónika (Tájrajz Kft.)

Fotók: Szántó Tamás,

Dénes György (drónfotó)

▲ Metszetek

▶▶
Sportcsarnok, Rácalmás.
Fotó: Szántó Tamás

› **Feleséged, Zsigmond Ágnes építész az általad tervezett épületek belsőépítésztével foglalkozik, egy irodában dolgoztok.**

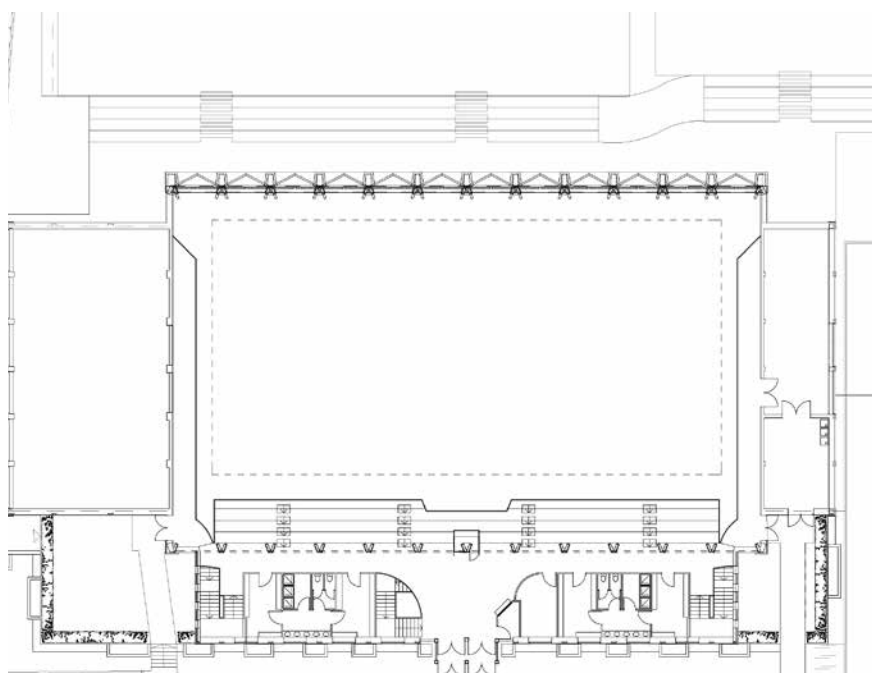
Az életünk úgy adódott, hogy együtt dolgoztunk már a Makona Kiszövetkezetben is. Összeházasodtunk, majd 88-ban született Ármin, 90-ben Levente, 95-ben Csenge. Ebben az időben szakmai utunk kicsit különvált, hiszen ő otthon maradt és nevelte gyermekeinket. Hosszabb-rövidebb időre azonban mindig visszatért a tervezéshez. Próbáltam olyan feladatokat találni számára, amelyek ebben az új élethelyzetben, három csemete mellett is kompromisszumok nélkül teljesíthetők. Ezek leginkább belsőépítészeti feladatok voltak, melyeket nagy kedvvel és tehetséggel végez a mai napig. Eleinte családi házak voltak, majd nagyobb középületek következtek. (Lásd *Országépítő* 2017/4., *Rácalmási ravatalozó*; 2016/2., belsőépítészeti munkák, veresegyházi Szentlélek-templom – a szerk.) Amikor Csenge lányunk is óvodába került, már Ági is nagyobb energiákat tudott mozgósítani. Egy új minőséget tudott felmutatni belsőépítészként olyan épületek esetében is – óvoda, bölcsőde, iskola –, ahol ez nem volt megszokott.

› **A gyerekeitek között nincs építész?**

De, a nagyobbik fiunk építész, Hauszmann-díjjal diplomázott, egyelőre azonban nem a tervezés, hanem a kivitelezés érdekli.

› **Min dolgozol mostanában?**

Most épült meg a Katolikus Gimnázium Veresegyházon, vasárnap lesz az átadása. Terveztünk két fürdőt, egyiket Rácalmáson, másikat Veresegyházon. Ez egy hosszú és bonyolult munkafolyamat volt, a kiviteli terv jutottunk, teljes belsőépítészettel. Sajnos a veresegyházi nem fog megépülni. Sok változás érte a várost. Azzal, hogy a General Electric kereskedelmi tevékenységét átvitte Svájcba, a város komoly bevételcsökkenéssel szembesült. Részben ezért is inkább egy lassabb ütemben bővülő fürdő mellett kellett dönteni. A rácalmási fürdő kiviteli terveit most

▲ Alaprajz

fejlesztjük be. Mátészalkán épül a Képes kávéház, Neszmélyen az iskolát újíttuk fel a Makovecz kormányhatározat segítségével, Veresegyházon bölcsődét bővítünk. Rengeteg a feladat, mely a főépítésszéggel együtt kitölti az életet, panaszra nincsen okunk.

› **A rácalmási Sport- és Rendezvény Központ érdekes történet, mert az önkormányzat saját beruházásában épült.**

Ma a sport a tao-pénzekben talál forrást, de ezt egy kisebb település, főként egy nagyobb város, Dunaújváros szomszédságában, így nem tudja kihasználni.

Az önkormányzat vásárolt telket a domboldalban, és saját beruházásban építette meg a sportsarnokot. Egy viszonylag feszebb, egyszerű szerkesztésű csarnokról van szó, illeszkedve a funkcióhoz. Elsősorban a belső térre koncentráltam, egy mind szerkezetében, mind kialakításában igényes épületet elgondolva. A központi tér két részre osztható, napközben az általános iskola tartja itt a testnevelésórákat. A sportegyesületeket egy edzőterem, és egy kinti kézilabdapálya is szolgálja. Egyéb, közösségi rendezvényekre is alkalmas: a klubterem a teakonyhával adott esetben előkészítő konyhaként is funkcionál. Ezek a közösségi, kulturális rendezvények kellenek ahhoz, hogy egyáltalán rentábilis legyen a fenntartása, de eseményekkel tele van a naptár.

› **Hihetetlenül gazdag életpálya a tied, jelentős munkákkal az ország számos pontján. Amikor eldöntötted, hogy építész leszel, volt valami előzetes elképzelésed a pályáról?** Bevallom, kizárásos alapon lettem építész. Szüleim pedagógusok, ez a pálya engem azonban nem vonzott. Az orvosi pálya is távol áll tőlem. Humán érdeklődésű voltam, szerettem az irodalmat és a történelmet, de nem éreztem magamban akkora tehetséget, hogy ebben kiteljesedhessek. Egy vendégség alkalmával láthattam, hogyan dolgozik egy úttervező, rögtön

felfigyeltem a gyönyörű fa ívonalzókra. Egy gyerekkori barátom gépészmérnöknek tanult, ő mutatta meg a Műegyetem ismertetőjét, amiben volt egy, a leendő építészeknek szóló köszöntő. Már nem emlékszem, ki írta, de arra igen, hogy megfogott a mondandó: minden, ami a világban történik, megjelenik az építészetben.

› **Hogyan kerültél Makoveczhez és a visegrádi táborba, hol sejtett fel számodra az organikus irány?**

Taksás Mihály évfolyamtársamon múlt a történet, ő volt a motor. Neki már egyetemistaként hihetetlen receptorai voltak erre, megfelelő kapcsolatrendszerrel. Másodévesek voltunk, amikor már kapcsolatban állt Csete Györggyel, akinek halásztelki templomán az átadás előtti utolsó simításokon társadalmi munkában dolgoztunk. Megismerkedtünk vele személyesen is, és már ott felmerült egy fiataloknak szóló építész-tábor ötlete, ami végül – talán azért is, mert Csete nem ilyen típus volt – elhalt. Makovecz Imre a Bercsényi Kollégiumban tartott előadást, az ő köre nem tűnt elérhetetlennek számunkra. Ismertük, amit csinál, és izgalmasnak találtuk. A Pilisi Parkerdőhöz, ahol akkor dolgozott, 1980-ban volt egy kirándulás, talán éppen Taksás szervezte. Voltunk vagy tizenöten. Csete Györggyel és Makovecz Imrével felmentünk a visegrádi

hegyekbe, megmutatta azokat a házakat, amelyek már elkészültek. Beszélgettünk, de főként ők meséltek. Talán itt fogalmazódott meg a visegrádi tábor ötlete, amely 1981-ben el is indult. Harmadéves voltam ekkor, megtaláltam itt a helyem.

› **Nem gondolkodtál a tanításról?**

Egy ideig csináltam, hogy mennyire volt sikeres vagy nem, azt én nem tudom megállapítani. Nagyon sok felkészülést igényelt, különösen az antropozófiai témákban. Bár hasznos volt, és máig hiányzik, nyilvánvalóvá vált, hogy az építészeti tervezés mellett a kettőt együtt nem bírom, mert borzasztó energiát emésztett fel.

› **Ahogy a többi Egyesülés-tagé, a te életutad is nagyon sokrétű: működtök önálló tervezőkként, főépítészekként, mindemellett igazgató az Egyesülést..., de beszélhetnénk a Vándoriskoláról, az Országépítőről, a Kamaráról és az Akadémiáról is.**

Valóban sok olyan szervezet van, ahol meg kell jelenni, véleményt kell mondani, gondolatokat és koncepciót kell tudni megfogalmazni. Én azt mondom, hogy az élet egységes egész, ez mind ugyanaz, csak különböző rétegekben. Az, hogy ez most a főépítészségben jelenik meg, vagy egy kamarai tevékenységben, vagy egy egyesületi összejövetelben, részletkérdés, ha át tudja hatni egy belső erő és szellemi alap.

THE ANNIVERSARY OF ARCHITECT LÁSZLÓ ZSIGMOND

László Zsigmond is 60 years old. One of the great talents of his profession, he is a role model for all future architects. He had a leading role in shaping the architectural image of Veresegyház, a settlement that has just recently been raised to the rank of a town, and also in protecting and revitalizing the village of Rácalmás-Ófalu. He left his mark on the eastern town of Mátészalka as well, continuing to help the locals to this day. As a member and then Associate Director of the Kós Károly Association, he was socially active in the professional scene. There is but one life, he likes to say, and all of its aspects must be permeated by an inherent spiritual drive.